

tijdschrift voor sociologie

Bij een nieuwe jaargang

Een aantal van de voornemens die de nieuwe redactieploeg bij haar aantreden, nu bijna een jaar geleden, maakte, worden in deze 23ste jaargang van dit *Tijdschrift* geleidelijk gerealiseerd. Het was onze bedoeling van dit Tijdschrift nog uitdrukkelijker een discussieforum te maken, tevens wilden we een brug slaan naar de andere sociale wetenschappen, en ten slotte wensten we ook meer uitdrukkelijk aandacht te besteden aan het werk van jonge, beginnende onderzoekers. Ik ben dan ook bijzonder verheugd dat we het resultaat van deze drie intenties ook terugvinden in deze nieuwe jaargang.

Om te beginnen is er dus de discussiefunctie. We stellen nog al te vaak vast dat de diverse onderzoeksgroepen in dit land voor een flink stuk *naast* elkaar werken, zonder al te veel structurele contacten tussen de verschillende universiteiten. Het is geen uitzondering dat Vlaamse onderzoekers elkaar voor het eerst ontmoeten tijdens congressen en studiedagen die door onze Nederlandse collega's worden georganiseerd. Het is de ambitie van dit Tijdschrift een forum te bieden voor discussies tussen de verschillende subdisciplines van de sociologie, en ook voor gedachtewisselingen tussen de diverse departementen sociologie van de Vlaamse universiteiten. Die discussie mag niet alleen beperkt blijven tot onze redactievergaderingen, en tot de activiteiten die door de Vereniging voor Sociologie worden georganiseerd; we willen ook uitdrukkelijk een grotere groep onderzoekers hierbij betrekken. De structuurhervorming in het kader van de Bologna-verklaring, betekent onvermijdelijk dat de Vlaamse universiteiten in een meer concurrentieel omgeving terecht komen, waarbij ze geconfronteerd zullen worden met de handicap dat elk van deze universiteiten eerder kleinschalig werkte, als we het vergelijken met het buitenland. Een meer intensieve samenwerking, of toch ten minste kennismaking, lijkt dan ook een essentiële stap om die internationale concurrentie aan te kunnen. Uiteraard zal er altijd een zekere mate van competitie blijven bestaan tussen de verschillende universiteiten, en dit kan enkel de kwaliteit van het wetenschappelijk onderzoek bevorderen, maar op andere domeinen hebben we enkel baat bij een meer doorgedreven vorm van samenwerking. De doctoraatsopleiding, die nu nog heel sterk varieert van universiteit tot universiteit, lijkt een uitgelezen terrein om deze samenwerking vorm te geven. Onze doctorandi zullen in de toekomst af te rekenen hebben met de concurrentie van collega's die hun titel hebben behaald aan andere Europese universiteiten, en het is dan ook in hun belang deze doctoraatsopleiding op een meer uniform en kwalitatief hoogstaand niveau te brengen.

Het *Tijdschrift voor Sociologie* hoopt een bescheiden steentje bij te dragen aan deze verdere interuniversitaire samenwerking, en een van de stappen daarbij is de nieuwe reeks TvS-essays. Voortaan zal één keer per jaar een essay van een vooraanstaand auteur worden opgenomen, waarvan we hopen dat de tekst de discussies binnen, en

buiten, de sociologie kan aanzwengelen. Met dit nieuw initiatief willen we een tegengewicht bieden voor de steeds verdergaande specialisatie in onze discipline: wij gaan er vanuit dat er nog voldoende thema's zijn, die de belangstelling kunnen wekken van *alle* sociologen, ongeacht hun specifieke subdiscipline.

Deze nieuwe reeks TvS-essays wordt geopend door niemand minder dan Juliet Schor, die jarenlang verbonden was aan Harvard University, en die nu hoogleraar is aan Boston College. Schor was dit voorjaar in ons land, op uitnodiging van de faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen van de UIA, en zij was bereid deze tekst ter beschikking te stellen van het Tijdschrift. Katrijn Vanderweyden en Dimitri Mortelmans (beiden UIA) zorgden voor de vertaling en voor een inleiding. In dit essay betoogt Juliet Schor dat nieuwe consumptiepatronen, die steeds meer gericht zijn op een hedonistisch nastreven van luxegoederen, niet leiden tot een grotere mate van welbevinden, maar integendeel enkel persoonlijke frustraties lijken te vergroten. Het najagen van een onbereikbaar consumptie-ideaal zorgt enkel voor een steeds grotere arbeidsdruk. Gelet op alle actuele discussies over onthaasting, 'consuminderen' en duurzame ontwikkeling, konden we ons dan ook geen betere auteur indenken om deze nieuwe reeks TvS-essays boven de doopvont te houden. Het essay van Schor toont bovendien overtuigend aan dat sociologen wel degelijk maatschappelijk relevant werk voortbrengen, dat bovendien leesbaar is voor een wat ruimer publiek. We hopen dit elan ook in de komende jaren te kunnen verderzetten, zij het dan met meer auteurs uit het Nederlandse taalgebied.

Als *Tijdschrift voor Sociologie* wensen we geenszins onze titel te verloochenen: we blijven in eerste instantie een wetenschappelijk tijdschrift voor en door sociologen. De precieze afbakening tussen de sociologie en andere sociaal-wetenschappelijke disciplines wordt echter steeds meer een onderwerp van discussie. Sociologie, politologie, *cultural studies*, genderstudies, geschiedenis, antropologie en communicatiewetenschappen vertonen steeds meer raakvlakken, en ze bestuderen vaak dezelfde fenomenen, zij het soms vanuit een andere invalshoek. Vandaar dat de nieuwe redactie beslist heeft het Tijdschrift uitdrukkelijk open te stellen voor "het brede domein van de sociale wetenschappen". Een voorsmaakje hiervan vinden we al in dit nummer. Caroline Gijssels bezint zich op de manier waarop kennisfilosofische inzichten kunnen worden toegepast binnen het sociologisch onderzoek, terwijl Kristiaan Thienpont in zijn artikel ingaat op de manier waarop sociologen evolutiebiologische onderzoeksgegevens kunnen integreren. Het is echter vooral via het themanummer van deze jaargang, dat we een brug willen slaan naar andere sociaal-wetenschappelijke disciplines. Dimitri Mortelmans en Hilde Van den Bulck (beiden UIA) hebben een lijvig themanummer samengesteld rond actueel communicatiewetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen. Niemand kan ontkennen dat de communicatiemediën een steeds belangrijker rol vervullen binnen onze samenleving, en daarbij gaat het zowel om processen van kennisverwerving en interactie, als om onze visie op het verleden, het politiek bedrijf, of maatschappelijke mobilisatieprocessen. Dit themanummer biedt een staalkaart van het onderzoek dat over al deze thema's plaatsvindt aan de Vlaamse en Nederlandse universiteiten. Zowel sociologen, politicologen als communicatiewetenschappers hebben hun bijdrage geleverd aan dit nummer, en

wij hopen dan ook dat lezers uit elk van deze disciplines hun gading zullen vinden in dit themanummer.

Ten slotte wil het *Tijdschrift* ook uitdrukkelijk een forum bieden voor jonge, beginnende wetenschappers. Ook de sociale wetenschappen worden meer en meer onderworpen aan een evaluatiesysteem dat ontleend is aan de exacte wetenschappen, en waarbij enkel Engelstalige artikels nog van belang lijken. Op zich kan men deze tendens tot internationalisering en objectivering van de beoordeling enkel toejuichen, alleen zou het een vergissing zijn te menen dat Nederlandstalige publicaties hierdoor compleet achterhaald worden. Om te beginnen is er het feit dat, met uitzondering van het TvS-essay, ook de artikels in dit *Tijdschrift*, onderworpen worden aan een grondige en anonieme peer review. Alle verhoudingen in acht genomen, kan ook een Nederlandstalige publicatie dus gezien worden als een kwaliteitsmerk. Er is niets verkeerd met een objectivering van de beoordeling van het wetenschappelijk functioneren van onze onderzoekers, alleen moet men er dan wel voor zorgen dat het ontwikkelde meetinstrument ook effectief de kwaliteit van het gepubliceerde onderzoek weerspiegelt. Concreet zou men er bijvoorbeeld kunnen aan denken om bij dergelijke beoordelingen niet alleen rekening te houden met het aantal vermeldingen in de Social Sciences Citation Index (die zich bijna exclusief beperkt tot Engelstalige publicaties), maar ook met het aantal vermeldingen in de Sociological Abstracts, die wel meer aandacht besteden aan anderstalige publicaties. De objectiviteit van de meting komt hierdoor geenszins in het gedrang, men blijft erkennen dat het Engels de lingua franca is geworden van de moderne wetenschappen, maar tegelijk zou dit een signaal zijn om aan te geven dat ook buiten het Angelsaksisch taalgebied nog waardevol wetenschappelijk werk wordt verricht.

Bovendien is het, zeker voor jongere onderzoekers, absurd zich *exclusief* te richten op Engelstalige publicaties. Niemand kan verwachten dat jongere onderzoekers meteen zouden publiceren in internationale toptijdschriften. Het is een volstrekt normaal carrièrepatroon dat men eerst in Nederlandstalige tijdschriften publiceert, alvorens de stap te wagen naar het internationale publicatiecircuit. We hopen daarbij dat de opmerkingen en suggesties die auteurs vaak krijgen, niet alleen van de redactieleden, maar ook van de vele anonieme reviewers voor dit *Tijdschrift*, hen helpen in hun verdere publicatieplannen. Onze ambities zijn dus in die zin beperkt dat wij een ladder willen bieden, waarlangs Nederlandstalige onderzoekers kunnen opklimmen tot een internationaal topniveau. Aan verschillende universiteiten worden nu echter plannen gesmeed om dergelijke publicaties totaal niet meer mee te tellen bij de beoordeling van de wetenschappelijke output. Op zich is het uiterst positief dat men streeft naar een objectivering van de inschatting van de wetenschappelijke verdiensten, alleen maakt men een denkfout door te stellen dat de 'ladder-functie' niet meer nodig is. Het totaal verwaarlozen van publicaties in het Nederlands betekent niet dat Vlaamse onderzoekers meer in het Engels zullen publiceren, het bekend enkel dat er minder mogelijkheden zullen aangeboden worden om ervaring op te doen met peer-reviewed tijdschriften, zodat er, uiteindelijk, minder zal gepubliceerd worden.

Het blijft daarom uitdrukkelijk de bedoeling van dit *Tijdschrift* een kwalitatief hoogstaand en peer-reviewed publicatieforum aan te bieden voor jongere onderzoekers. Een van de pistes daarvoor is de uitreiking van de jaarlijkse Prijs van de Vereniging

voor Sociologie'. Die prijs wordt elk jaar door een onafhankelijke jury toegekend aan het beste artikel dat tot stand kwam op basis van een licentiaatverhandeling. De be kroonde artikelen worden gepubliceerd in dit Tijdschrift, en de jury was dit jaar zo onder de indruk van de kwaliteit van de aangeboden artikelen dat twee laureaten werden aangeduid: Nadia Fadil en Inge Mestdag. Hun artikelen, resp. over identiteitsvorming bij Marokkaanse meisjes en de groeiende invloed van de Italiaanse keuken, zullen worden opgenomen in deze jaargang, en wij hopen dat beiden in de toekomst hun weg zullen vinden in internationale publicaties. Op die manier kan dit Tijdschrift zijn roeping waarmaken, om een kweekvijver te bieden voor jong, Nederlandstalig wetenschappelijk talent. Laat de bibliometristen zich daarover geen illusies maken: zonder kweekvijver komt er ook nooit een eindresultaat in de Social Sciences Citation Index.

Marc Hooghe

Hoofdredacteur *Tijdschrift voor Sociologie*